

Podgórska-Klawe, Zofia

Symposium poświęcone Aleksandrowi Macieszy

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 21/2, 383-384

1976

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nych). Uczestnicy dyskusji zgodzili się, że przedsięwzięcia organizacyjne powinny być wyprzedzane tworzeniem przez wykładowców własnych, oryginalnych koncepcji. Dominować powinno ujęcie problemowe, a nie faktograficzne. Wykłady historii nauki należy dostosowywać do reszty programu studiów, gdyż w kształceniu specjalistów zachowują one znaczenie pomocnicze; są środkiem, a nie celem (doc. R. Gutt).

Na propozycję doc. I Stasiewicz-Jasiukowej powołano grupy robocze, których zadaniem jest analiza stanu dotychczasowego i zgłoszenie postulatów dotyczących modyfikacji programów nauczania. Historią biologii i medycyny zajmie się prof. Adam Paszewski i doc. dr med. Romuald Gutt, historią techniki — doc. Andrzej Tomaszewski; powszechną historią nauki — prof. Waldemar Voisé i doc. Anna Czekajewska-Jędrusik. Doc. Czesław Majorek obejmie przewodnictwo zespołu, który sformułuje wnioski pod adresem władz oświatowych w sprawie wprowadzania elementów historii nauki i techniki do dziesięcioklasowej szkoły ogólnokształcącej. Doc. I. Stasiewicz-Jasiukowa wysunęła także propozycję przygotowania dla „Kwartalnika Historii Nauki i Techniki” cyklu artykułów, poruszających problemy nauczania historii nauki i techniki.

Henryk Hollender

Z KRAJU

SYMPOZJUM POŚWIĘCONE ALEKSANDROWI MACIESZY

W dniu 27 października 1975 r. staraniem Zakładu Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN oraz Towarzystwa Naukowego Płockiego odbyło się w Płocku sympozjum poświęcone wybitnemu lekarzowi, społecznikowi i pracownikowi nauki — Aleksandrowi Macieszy.

Aleksander Maciesza urodził się 4 VI 1875 w Tomsku na Syberii, a zmarł 10 X 1945; ostatnie 45 lat swego życia spędził w Płocku. Był jego burmistrzem i prezydentem. W latach 1907—1945 pełnił funkcję prezesa Tow. Naukowego Płockiego. Był także współzałożycielem Płockiego Oddziału Warszawskiego Tow. Higienicznego.

W sympozjum oprócz członków TNP i delegacji Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN oraz ZHNOiT wzięli udział zaproszeni goście: Jan Gorczyca — wicewojewoda płocki, Marian Sołtysiak — przewodniczący Wojew. Komitetu FJN, Lech Majewski — I sekretarz KM PZPR, Jerzy Obszyński — I wiceprezydent m. Płocka i Witold Gałkowski — sekretarz propagandy KM PZPR. Sesję zagał prezes TNP — dr Jakub Chojnacki, który następnie przekazał przewodnictwo obrad członkowi Prezydium KHNiT PAN — prof. Ksaweremu Rowińskiemu.

Na program naukowy sympozjum złożyło się 5 referatów oświetlających wszechstronnie postać Aleksandra Macieszy oraz referat prof. K. Rowińskiego — *Pamięci Marcina Kasprzaka*, poświęcony wybitnemu synowi ziemi płockiej, higieniście, jednemu z pionierów medycyny społecznej w Polsce. Referaty o Aleksandrze Macieszy wygłosili: mgr Stanisław Kostanecki — *Ogólny zarys życia, działalności i twórczości dra Aleksandra Macieszy — prezesa Towarzystwa Naukowego Płockiego*; dr Roman Meissner — *Dorobek intelektualny Aleksandra Macieszy*; dr Tadeusz Garlej — *Dr Aleksander Maciesza jako lekarz i antropolog*; dr Helena Ostromecka — *Związki dra Aleksandra Macieszy z Syberią*; dr Stanisław Palczewski — *Dr Aleksander Maciesza prekursorem medycyny szkolnej w Płocku*.

Referenci szczegółowo omówili dwie podstawowe dziedziny działalności społecznej i naukowej A. Macieszy — higienę i antropologię. A. Maciesza, zasadniczo

specjalista chorób oczu, według słów dra R. Meissnera: „należał do najwybitniejszych polskich specjalistów i propagatorów oświaty sanitarnej oraz wychowania higienicznego”. W 1918 r. współuczestniczył w opracowaniu programu nauczania higieny szkolnej przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Jego badania antropologiczne doprowadziły do ważnych z punktu widzenia naukowego wniosków i postawiły go w rzędzie wybitnych polskich antropologów.

Dyskusja po referatach, w której wzięli udział w kolejności: doc. Stanisław Szpilczyński, dr Józef Dziadek, dr Teresa Ostrowska, Helena Czernek, dr Roman Meissner, mgr Stanisław Kostanecki, mgr Zofia Stopa, dr Tadeusz Garlej i dr hab. Jan Władysław Chojna, skoncentrowała się głównie na dwóch problemach: wkładzie do rozwoju nauki polskiej lekarzy pracujących w ośrodkach prowincjonalnych oraz wpływie środowiska na kształtowanie się wybitnych jednostek. Doc. Szpilczyński zauważył m.in., że zbyt mało o drugim z tych problemów mówiono w związku z osobą A. Macieszy. W odpowiedzi dr Meissner, mgr Kostanecki i dr Garlej wskazali na niewielką rolę wpływu środowiska, jakiemu mógł podlegać Maciesza i podkreślili jego zdolność samokształcenia. Przedstawicielka Towarzystwa Naukowego Łomżyńskiego, Helena Czernek, podniosła wartość tego rodzaju sympozjów dla popularyzacji wybitnych postaci prowincji polskiej.

Dyskusję podsumował prof. K. Rowiński. Po obradach zebrani obejrzeni małą wystawkę, na której zaprezentowano m.in. pamiątki po A. Macieszy, jak korespondencję i fotografie oraz jego opublikowane prace.

Uczestnicy sympozjum uczestniczyli również w uroczystym złożeniu wieńców na grobach Aleksandra Macieszy i jego matki. Wartę przy grobach zaciągnęła młodzież z Liceum Ogólnokształcącego im. Władysława Jagiełły, szkoły, z którą Aleksander Maciesza był szczególnie związany swoją pracą w dziedzinie oświaty higienicznej i higieny szkolnej.

Zofia Podgórska-Klawe

POSIEDZENIE KOMISJI HISTORYCZNEJ RADY PRASY TECHNICZNEJ

Na zebraniu w dniu 27 listopada 1975 r. prof. Jan Pazdur wygłosił referat „*Dziennik Politechniczny*” (1860—1862). *Prawzór ogólnego czasopisma technicznego w Polsce*. Omawiany miesięcznik został założony w Warszawie przez inżynierów drogowych, braci Witolda i Bronisława Marczewskich. Zakres tematyczny czasopisma obejmował początkowo „zbiór wiadomości z postępu inżynierii, budownictwa, mechaniki i technologii”; po pół roku rozszerzony został na dziedzinę „inżynierii agronomicznej” i prawo administracyjne w odniesieniu do przemysłu i robót technicznych. Pojawienie się pojęcia inżynierii agronomicznej na łamach „*Dziennika Polytechnicznego*” jest sygnałem ważnych przemian w sposobie pojmowania techniki. W rezultacie stopniowych zmian w trzecim roku istnienia miesięcznika zakres jego treści obejmował zagadnienia budowy dróg i mostów, żeglugi i kolejnictwa, gospodarki wodnej i hydrotechniki, geodezji, geologii i górnictwa, inżynierii agronomicznej, budownictwa, mechaniki i energetyki, metalurgii i technologii materiałów budowlanych, wytwórstwa chemicznego i farmaceutycznego, przetwórstwa cukrowniczego, papierniczego, tłuszczowego.

W dyskusji zabrał głos dr E. Tomaszewski, który m.in. poruszył problem gromadzenia materiałów archiwalnych do historii prasy technicznej. Zdaniem dyskutanta jest ze wszech miar pożądane prowadzenie — poza analizą zawartości czasopism — także badań nad materiałami redakcyjnymi oraz podejmowanie prób dotarcia do materiałów związanych z kręgiem twórców i odbiorców prasy technicznej (zwłaszcza w pamiętnikach i korespondencji).